MCU Khonkaen Campus

30th ANNIVERSARY

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๓๐ หมู่ ๑ ต.โคกสี อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทร.๐-๔๓๒๘-๓๕๔๖-๗

www.mcukk.com

NIC 2016 The 3rd National and the 1st International Conferences 2016

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon kaen Campus

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

NIC 2016

The 3rd National and the 1st International Conferences 2016

"Integration of Buddhism with research to develop a sustainable society"

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1

"พุทธบูรณาการกับการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน"

หน่วยงานเจ้าภาพร่วม Co-Hosts

28 March 2016

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon kaen Campus

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๑
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
เรื่อง **"พุทธบูรณาการกับการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน"**
ร่วมกับ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสถาบันเครือข่ายอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ที่ปรึกษา : พระโสภณพัฒนบัณฑิต, ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น
พระครูปริยัติธรรมวงศ์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร
อาจารย์จีระ ศรเสนา ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
อาจารย์พลเผ่า เพ็งวิภาศ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
อาจารย์บุญมา ทวิภักดิ์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระครูภาวนาโพธิคุณ, ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น
ดร.วิทยา ทองดี ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต

บรรณาธิการ : รศ.ดร.เอกฉัท จารุเมธีชน ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

กองบรรณาธิการ : พระครูปริยัติธรรมวงศ์, ดร. พระมหาสำราญ กมฺมสุทฺโธ, ผศ.ดร. พระมหาโยธิน โยธิโก, ผศ. พระมหาประกาศ อาภากโร รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี ดร.นาคพล เกินชัย ดร.สุรพล พรมกุล ผศ.ดร.บุรินทร์ ภู่สกุล ดร.นิรัช เรืองแสน ผศ.ดร.จรัส ลีกา อาจารย์นิเทศ สนั่นนารี อาจารย์ชยันต์ บุญพิโย ดร.ปัญญา คล้ายเดช ดร.ธวัลย์รัตน์ แดงหาญ อาจารย์นภกนก เมืองโคตร คุณสาริกา ไสวงาม คุณจารุวรรณ ประวันเน

ศิลปะและรูปเล่ม : พระครูปริยัติธรรมวงศ์, ดร.สุรพล พรมกุล

คอมพิวเตอร์ดีไซน์ : นายวัชรพงษ์ ผาบจันดา และ พระมหาสุรินทร์ ปสิทฺธิเมธี

พิมพ์เมื่อ : มีนาคม ๒๕๕๙

จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-300-210-5

จัดพิมพ์ในงาน : การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ ระดับนานาชาติครั้งที่ ๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

พิมพ์ที่ : หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา ๒๓๒/๑๙๙ ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๓๒๘-๖๘๙-๙๑ โทรสาร ๐๔๓-๓๒๘-๖๙๒
Email: klungpress@hotmail.com

- *กฤษ โยทุม* ๓๓๔
- *ไพวรรณ ปุริมาตร* ๓๔๓
- *พระมหาอุดร ธมฺมปญฺโญ* ๓๕๗
- *พระครูปริยัติวรเมธี* ๓๗๐
- *พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี* ๓๗๙
- *วันทณีย์ พรรณศรี* ๓๘๗
- *บุญชัย อาทิตย์ตั้ง* ๓๙๗
- *พระวินัยธรนิรันทร์ จนฺทสาโร (วรรณา)* ๔๐๖
- *อภิวัฒชัย พุทธจร* ๔๑๓
- *ดร.ณัฐกร ปังละออ* ๔๒๐
- *พระครูปลัดปรีชา จิรนาโค (บัวผัด)* ๔๒๒
- *เสริมศักดิ์ สุขสุชะโน* ๔๔๕
- *พระมหาสมมาส ชุติมนฺโต* ๔๖๐
- *พระครูสุตาภรณ์พิสุทธิ์* ๔๗๔
- *เสนีย์ สรรพโส, พระมหาสนอง ปจฺโจปการี, ผศ.ดร.* ๔๘๘
- *ชาลี ชื่นรัมย์* ๕๐๓
- *เสือ สัชชานนท์* ๕๑๒
- *ณัฐสันต์ นันทวัฒน์* ๕๒๔
- *พระครูปัญญาสุธรรมนิเทศ* ๕๓๒
- *พระปลัดสุระ ญาณธโร* ๕๔๒
- *พระมหาศุภกิจ สุภกิจฺโจ (ภักดีแสน), ดร.* ๕๕๕
- *เอกมงคล เพ็ชรวงษ์* ๕๖๙
- *ปัณณวิชญ์ แสงหล้า* ๕๘๐
- *พระมหานพรักษ์ ขนฺติโสภโณ (นาเมือง), ดร.* ๕๙๔
- *Assoc.Prof. Wichian Chabootbuntharik, Dr. Ratch Sinthugoot* ๖๐๔
- *สมุทร สงวนสิน* ๖๑๙
- *ดร.ทิพย์ภวิษณ์ ใสชาติ* ๖๒๘
- *พระครูภาวนาวชิรคุณ, ดร.* ๖๔๔
- *พระครูวรเจติยาภิรักษ์* ๖๕๓
- *พ.ต.ท.ชุมพล เพ็งศิริ* ๖๖๑
- *พระครูโอภาสกัลยาณธรรม, ดร.* ๖๗๖
- *พระมหาวิฑูรย์ สิทฺธิเมธี* ๖๘๖
- *พระมหาสังคม ชยนนฺโท* ๖๙๖
- *พระมหาสุมินทร์ ยติกโร* ๗๐๙
- *พระมหาแสงมะณี รูปสะอาด* ๗๒๐
- *พล.ต.ดร.ณรัฐ สวาสดิ์รัตน์* ๗๓๐
- *ปรธภร ปุระกัน* ๗๔๔

➢ *พระครูปลัดพีระพันธ์ ธมฺมวุฑฺโฒ* ๗๕๗
➢ *พระครูพิศาลโพธิธรรม* ๗๖๔
➢ *พระครูวรดิตถ์ธรรมาภรณ์* ๗๗๖
➢ *พระครูโพธิธรรมานุศาสก์* ๗๙๐
➢ *พระครูวรกิจสุนทร* ๘๐๓
ภาคผนวก **๘๒๐**
คำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการประชุมวิชาการฯ
คำสั่ง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Review)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
Good Governance Administration

พระมหาแสงมะณี รูปสอาด

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ต้องทันต่อเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลง โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของภาครัฐ ซึ่งการใช้หลักธรรมาภิบาลจะทำให้หน่วยงานของรัฐ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังเป็นกลไกในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบการบริหารงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหาร เป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงาน และการทำงานในองค์การ และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบ เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้น จะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

คำสำคัญ : การบริหารงาน,หลักธรรมภิบาล

Abstract

Nowadays, there are big changes in administration both in the government agencies and in private sectors. Therefore, people have to adjust themselves for the alternatives and some people have adapted the good governance for their administration both in the government agencies and in private sectors to increase their efficiencies and capacities. Moreover, the good governance will enable related administrations to follow up and assess their staff and this will be a preventive approach for their management, as well. Meanwhile, to apply the good governance will also create their people's mind and realization in their duties and their system managements. This will help the work administration be efficient and help save budget to be used for inspecting corruption because all steps of procedures can be investigated and verified with the senses in minding the impacts towards related people both inside the government agencies and other people in the public.

Keywords: Administration, Good Governance

๑. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐[๑] ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และวางรากฐานธรรมาภิบาลของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนเกิดความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมบริหารประเทศที่สูงกว่าในอดีต การรวมตัวแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเป็นการวางรากฐานการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทยและเสริมสร้างการเมืองให้โปร่งใส สุจริตมากขึ้น ซึ่งจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐[๒] ได้กำหนดการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมายังคงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับที่ค่อนข้างน้อย มีปัญหาเกี่ยวกับความโปร่งใสไม่เป็นธรรมและการทุจริตประพฤติมิชอบอันมีผลกระทบ ต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีนานาชาติซึ่งจากการจัดอันดับดัชนีการรับรู้เกี่ยวกับการคอรัปชัน (Corruption Perceptions Index) ของประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พบว่าไทย ติดการคอรัปชั่นอันดับที่ ๘๔ ของโลก และอันดับที่ ๑๔ ของเอเชีย จึงต้องให้มีการบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นเครื่องมือในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างจริงจังและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๓/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕ โดยเฉพาะส่งเสริมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาล ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

ธรรมาภิบาล[๓] จัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและการปกครองในปัจจุบัน เพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัฒน์และธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น แทนการสนใจเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมดังแต่ก่อน เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง การพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้นหากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่าง ๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชน และสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปไม่ได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น

๒. ความหมายของการบริหาร

การบริหาร บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน

---

[๑] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ,แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ - พ.ศ.๒๕๕๕,[ออนไลน์].แหล่งที่มา: http://www.opdc.go.th/uploads/files/strategies_new.pdf[๑๗ ก.พ. ๕๗].

[๒] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ.๒๕๕๐–พ.ศ.๒๕๕๔**,[ออนไลน์].แหล่งที่มา: http://www.ldd.go.th/Thai-html/05022007/PDF/PDF01/index.htm[๑๗ ก.พ. ๕๗].

[๓] ถวิลวดี บุรีกุล, “ธรรมาภิบาล: หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่”, วารสารสถาบันพระปกเกล้า,ปี ๒๕๔๖ เล่มที่ ๒.

หมายถึงของหน่วยงาน และ/หรือ บุคคล)ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่างๆ เช่น

๑. การบริหารนโยบาย (Policy)
๒. การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority)
๓. การบริหารคุณธรรม (Morality)
๔. การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society)
๕. การวางแผน (Planning)
๖. การจัดองค์การ (Organizing)
๗. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing)
๘. การอำนวยการ (Directing)
๙. การประสานงาน (Coordinating)
๑๐. การรายงาน (Reporting)
๑๑. การงบประมาณ (Budgeting)

เช่นนี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพ็มส์-โพสคอร์บ (PAMS-POSDCORB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

พร้อมกันนี้ อาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหาร หมายถึงการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับ คน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น

๑. การบริหารคน (Man)
๒. การบริหารเงิน (Money)
๓. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material)
๔. การบริหารงานทั่วไป (Management)
๕. การบริหารการให้บริการประชาชน (Market)
๖. การบริหารคุณธรรม (Morality)
๗. การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message)
๘. การบริหารเวลา (Minute)
๙. และการบริหารการวัดผล (Measurement)

เช่นนี้ เป็นการนำ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า ๙M แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

การให้ความหมายทั้ง ๒ ตัวอย่างที่ผ่านมานี้ เป็นการนำหลักวิชาการด้านการบริหาร คือ “กระบวนการบริหาร” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่าการบริหารเช่นนี้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นวิชาการ และมีกรอบแนวคิดด้วย นอกจาก ๒ ตัวอย่างนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า ๓M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ ๕ ป ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงานและประชาสัมพันธ์

นอกจากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นักวิชาการยังให้ความหมายว่า การบริหารการจัดการ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร (administrative resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของและการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (process of administration) เช่น POSDCoRB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ[๔] ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับความหมายที่ว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบายซึ่งมีศัพท์บัญญัติ ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (public administration) และคำว่าการจัดการ (management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงศ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่าการบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

๑. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์

๒. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ

๓. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน

๔. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ

๕. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล

๖. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมใจ (collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (group effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

๗. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล

๘. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์

๙. การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

นอกจากนั้นแล้ว การบริหารถือ เป็นการประสานความพยายามของมนุษย์ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการ[๕] ซึ่งถือเป็นระบบที่ประกอบไปด้วยกระบวนการในการนำทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล[๖] และมองการบริหารในลักษณะที่เป็นกระบวนการโดยหมายถึงกระบวนการนำเอาการตัดสินใจ และนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจหมายถึงเกี่ยวข้องกับการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ[๗] ซึ่งมีความสอดคล้องในเรื่องการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์การ หรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ[๘] โดยมีแบ่งการบริหาร ตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งหน่วยงานไว้ ดังนี้

การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเรียกว่า การบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือการบริหารภาครัฐ มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือ การให้บริการ

---

[๔] สมพงศ์ เกษมสิน, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ, ๒๕๑๔), หน้า ๑๓-๑๔.

[๕] อนันต์ เกตุวงศ์, การบริหารการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๒๗.

[๖] ไพบูลย์ ช่างเรียน, **วัฒนธรรมการบริหาร** (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๗.

[๗] ตินปรัชญพฤทธิ์, **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘.

[๘] บุญทัน ดอกไธสง, **การจัดองค์การ**พิมพ์ครั้งที่, ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

สาธารณะ (Public Services) ซึ่งครอบคลุมถึงการอำนวยความสะดวก การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ เป็นต้น การบริหารส่วนนี้เป็นการบริหารของหน่วยงานของภาครัฐ (Public or Governmental Organization) ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง กรม หรือเทียบเท่า การบริหารงานของจังหวัดและอำเภอ การบริหารงานของหน่วยการบริหารท้องถิ่น หน่วยงานบริหารเมืองหลวง รวมตลอดทั้งการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

การให้ความหมายของ ธรรมาภิบาล ซึ่งก็มีนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาล เป็นคำที่ประกอบด้วยศัพท์ ๒ ศัพท์ด้วยกันคือ ธรรม กับ อภิบาล ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ให้ความหมายว่า

ธรรม หมายถึง ความยุติธรรม, ความถูกต้อง, กฎ, กฎเกณฑ์, กฎหมาย, สิ่งดีงาม

อภิบาล หมายถึง การดูแลการปกครองการบริหารการปกป้องการสร้างภูมิคุ้มกันบำรุงรักษา ปกครองปกป้องหรือคุ้มครอง

ปัจจุบัน ทั้งในด้านการศึกษาและวิชาชีพทางรัฐประศาสนศาสตร์ถือได้ว่า “Governance” หรือการจัดการปกครองเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญของการบริหารภาครัฐซึ่งมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญคือการเน้นบทบาทของการบริหารภาครัฐกรอบแนวคิด Governance เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาถึงความสัมพันธ์และความรับผิดชอบระหว่างรัฐกับประชาชน ความสัมพันธ์และความรับผิดชอบระหว่างรัฐกับภาคเอกชนหรือกลุ่มทางสังคมที่เกิดการรวมตัวกันโดยสมัครใจและความสัมพันธ์และความรับผิดชอบระหว่างรัฐกับประชาชนสังคมสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กล่าวถึงความหมายธรรมรัฐหรือธรรมาภิบาลไว้หลายประการ ดังนี้

๑. ประชารัฐ หมายถึง กระบวนความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชนและประชาชนโดยทั่วไปในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพโปร่งใสและตรวจสอบได้

๒. ประชารัฐ หมายถึง การที่กลไกของรัฐทั้งทางการเมืองและการบริหารมีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาดโปร่งใส รับผิดชอบหรือ

๓. ประชารัฐ หมายถึง การบริหารหรือการปกครองที่ดี หรือการปกครอง หรือบริหารที่เป็นธรรมโดยจะมีองค์ประกอบ ๓ ประการ ความโปร่งใส (Transparency) การตรวจสอบได้ (Accountability) และความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) [๙]

นอกจากความหมายจากข้างต้นแล้ว ยังมีนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลไว้อย่างน่าสนใจ เช่น ธรรมาภิบาลเป็นกระบวนความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชนและประชาชนโดยทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรมและตรวจสอบได้[๑๐] เป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปในหลายทาง

---

[๙] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ, (กรุงเทพมหานคร: กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙-๒๐.

[๑๐] ธีรยุทธ บุญมี, ธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์กู้หายนะประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้โดยสาระธรรมาภิบาลหรือ Good Governance คือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้จะได้ผล[๑๑] การที่กลไกของรัฐทั้งการเมืองและการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบเป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลัก[๑๒] เป็นสิ่งที่มุ่งความดีงามความมีศีลธรรมเป็นจุดหมายสูงสุด ความมั่งคั่งของรัฐมีไว้เพื่อกระจายทรัพย์ไปสู่คนทุกหมู่เหล่าไม่ให้เดือดร้อนด้วยเรื่องการอุปโภคบริโภค ในนโยบายเรื่องเศรษฐกิจนั้น ต้องได้ทรัพย์มาด้วยความชอบธรรม และมีส่วนเกื้อกูลประชาชนการใช้ทรัพย์ก็ต้องใช้โดยธรรม มุ่งสิ่งที่เป็นธรรมเป็นความดีสนับสนุนให้คนเป็นคนประพฤติดี คนควรบูชาความดีไม่ใช่ทรัพย์ ด้วยเหตุนี้ ธรรมาภิบาล จึงมุ่งเน้นสร้างคนให้มีคุณงามความดี ให้บูชาคุณงามความดีมากกว่าจะเน้นระบอบการปกครอง[๑๓] ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับความหมายที่ว่า การบริหารจัดการที่ดี หมายถึงกลไกการทำงานของหน่วยงานใด ๆ ไม่ว่ารัฐบาล ระบบราชการ หรืออะไรก็ตาม ที่มีรูปแบบวิธีการบริหารจัดการที่ดี โดยพิจารณาถึง สามเรื่องหลักๆ ได้แก่ หลักการที่ดีวิธีการที่ดีและผลลัพธ์ที่ดีมีคุณภาพด้วยคือจะต้องมีประสิทธิภาพมีประสิทธิผลเป็นธรรมโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ[๑๔]

โดยสรุป ได้ว่า ธรรมาภิบาล เป็นกระบวนการที่กระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ มีการดำเนินการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง และความชอบธรรมของกฎหมายที่ได้ให้อำนาจและขอบเขตของหน้าที่ไว้ รวมไปถึง ในทุกขั้นตอนของการดาเนินงานต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

มีทั้งนักวิชาการและองค์การต่างๆ ที่ได้ออกมาให้ความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหมายถึงขบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ที่จัดขึ้นในสถาบันฯ เริ่มจากงานในหน้าที่รับผิดชอบแต่ละคนงานที่ได้รับคำสั่งให้ทำหรืองานที่ร่วมกันทำจะต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ๖ หลักคือ[๑๕]

๑. หลักนิติธรรมเคารพและปฏิบัติตามกติการะเบียบแบบแผนและกฎหมายต่างๆ โดยไม่ละเมิดอย่างตั้งใจหรือจงใจหลีกเลี่ยงหรือไม่ตั้งใจเพราะไม่รู้ฉะนั้นถ้าไม่แน่ใจต้องศึกษาก่อนว่าจะผิดหลักนิติธรรมหรือไม่ก่อนที่จะทำลงไป

---

[๑๑] อานันท์ ปันยารชุน,ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

[๑๒] ชัยอนันต์ สมุทวิณช. ศ.ดร., การปฏิรูปการศึกษาการปฏิรูปการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๕๔.

[๑๓] ปรีชา ช้างขวัญยืน, ธรรมรัฐ ธรรมราชา, (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๓.

[๑๔] ปรัชญา เวสารัชช์, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๓.

[๑๕] ราชประชาสมาสัย, สถาบัน, ธรรมาภิบาลบันดาลสุข, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข,๒๕๔๙), หน้า ๖.

๒. หลักคุณธรรมในหลายแง่มุมเช่นเมตาธรรมคือความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขจริยธรรมทำอะไรให้ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอนกตัญญูกตเวทิตาการรู้จักบุญคุณและคิดจะตอบแทนหิริโอตัปปะการรู้จักละอายและเกรงกลังบาปกรรมไม่ดีโดยการมีคุณธรรมจะช่วยยกคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้นเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป

๓. ความโปร่งใสตรวจสอบได้ทุกเรื่องราวในการทำงานตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ตอบข้อสงสัยได้ชัดเจนทุกคำถาม

๔. การมีส่วนร่วมพึงระลึกไว้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของสถาบันฯ นอกเหนือจากงานในหน้าที่แล้วกิจกรรมอื่นที่มีผลต่อสถาบันฯ จะต้องร่วมมืออะไรที่มี่ต้องทักท้วง

๕. ร่วมรับผิดชอบต่อผลงานที่ทำเองทำโดยกลุ่มทำในนามสถาบันฯ ถ้าดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นถ้าผิดพลาดบกพร่องต้องช่วยกันแก้ไขไม่วางเฉย

๖. ความคุ้มค่าทั้งในแง่รูปธรรมและนามธรรมที่สัมผัสจับต้องมองเห็นได้หรือรู้สึกคุ้มค่าหรือ ไม่คุ้มค่า ถ้าทำตามหลักข้างต้นทั้ง ๕ มาครบถ้วนแล้วเมื่อพิจารณาถึงหลักความคุ้มค่าแล้วไม่ผ่านก็ควรทบทวนปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อผลงานให้มากที่สุด

๓. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

แนวคิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามภาษาไทย[๑๖] เป็นแนวคิดที่ได้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางหลังจากมีเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจในประเทศไทย และในเอเชียตะวันออกโดยแนวคิดเรื่องการจัดการปกครองและการปกครองที่ดีนั้นได้รับการรณรงค์อย่างมากโดยสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระดับโลกและดังที่ทราบแล้วว่าแนวคิดนี้ได้มีการค้นพบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒[๑๗] แต่ถึงกระนั้นก็มิได้มีการนำคำว่า Good governance มาใช้อย่างเป็นรูปธรรมซึ่งกล่าวได้ว่าคำว่า Good governance เพิ่งมีการนำมาใช้อย่างเป็นจริงเป็นจังเมื่อไม่นานนี้เอง นอกจากนี้การพัฒนาการของการใช้คำ Good governance เพิ่งมีปรากฏและใช้ในวงการของนักวิชาการการบริหารและการปกครองของสังคมเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนคำว่า Governance นั้นได้ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมและมีผู้ใช้กันมานานแล้วโดยพจนานุกรมได้ให้ความหมายคำว่า Governance ดังนี้ Governance means ๑) The act, process, or power of governing ; government, ๒) The state of being governed ซึ่งแปลกันตรงๆ ก็หมายถึงการกระทำ กระบวนการหรืออำนาจในการบริหารการปกครอง ซึ่งเมื่อใช้กับรัฐก็น่าจะมีความหมายใกล้เคียงเกี่ยวข้องกับคำว่าภาครัฐ (State) ซึ่งอาจจะหมายถึงทั้งรัฐบาล (Government) และระบบราชการ (Civil service) แนวคิดเรื่อง Good governance หรือหลักธรรมาภิบาลสากลนี้[๑๘] จึงยังเป็นแนวคิดที่ใหม่และจากการอ้างอิงข้อมูลจากองค์กรบางองค์กรพบว่าเพิ่มมีการใช้ครั้งแรกของธนาคารโลกเมื่อปี ๑๙๘๙ ในรายงานเรื่อง Sub-Sahara Africa : From Crisis to Sustainable Growth ซึ่งเป็นรายงานของธนาคารโลกในยุคแรกที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมี Good governance และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ถึงกระนั้นก็ตามธนาคารโลกเองก็มิได้มีการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ

---

[๑๖] พฤทธิสาณ ชุมพล, คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย (Concept in Contemporary Political Science), (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๐.

[๑๗] อรพิณท์สพโชคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานทีดีอาร์ไอ, ฉบับที่ ๒๐ (มกราคม ๒๕๔๑), หน้า ๒.

[๑๘] อรพิณท์สพโชคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานทีดีอาร์ไอ, ฉบับที่ ๒๐ (มกราคม ๒๕๔๑), หน้า ๓.

เท่าที่ควรฝ่ายองค์กรที่ได้นำแนวคิดนี้มาใช้อย่างจริงจังอีกทั้งได้เป็นแกนนำในการผลักดันแนวคิดและสร้างความยอมรับร่วมกันในระดับโลกว่ากลไกประชารัฐเป็นรากฐานที่ทำให้คนในสังคมโดยรวมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คือองค์กรพัฒนาแห่งประชาชาติ

๔. หลักการกำกับดูแลองค์การที่ดีของประเทศไทย

การกำกับดูแลองค์ภาครัฐการ ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี(Good Governance) เป็นหลักการสากลที่ได้ถูกอ้างถึงครั้งแรกในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๙ เรื่อง “Sub -Sahara Africa from Crisis to Sustainable Growth” กล่าวถึงความสำคัญของการมี Governance และการฟื้นฟูเศรษฐกิจรวมถึงได้อธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีหรือธรรมาภิบาล[๑๙] ว่าเป็น “ลักษณะและวิถีทางของการใช้ อำนาจในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และทางสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วม ของภาคส่วนต่าง ๆ การบริหารจัดการภาครัฐ ภาระรับผิดชอบ กรอบ ตัวบท กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนา ความโปร่งใส และข้อมูลข่าวสาร” ต่อมากองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ทำการศึกษา และวิเคราะห์การให้ประเทศต่าง ๆ กู้เงินเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของประเทศคือการที่ประเทศนั้นมี Good Governance ต่อจากนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับ Governance ได้รับการถ่ายทอดผ่าน หน่วยงาน ต่าง ๆ เช่น คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific : UNESCAP) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP) และ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co - operation and Development : OECD) เป็นต้น

จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมไทย ซึ่งสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารจัดการในระดับชาติ และระดับองค์กรทั้งในภาครัฐและ เอกชนมีความบกพร่องและขาดประสิทธิภาพสูงรวมถึงการกระทำผิด ทุจริต และขาดจริยธรรมของบุคลากรประกอบกับใน ปัจจุบันที่สถานการณ์ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการบริหารงาน ของราชการ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่โครงสร้างการบริหารจัดการ ภาครัฐยังขาดความยืดหยุ่น และข้าราชการยัง ไม่สามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งใน ระดับโครงสร้าง ระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติการดังข้อสรุปต่อไปนี้

๑. ภาครัฐขาดกลไกและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัด การบ้านเมืองที่มีประสิทธิภาพและคล่องตัวสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมภายนอก

๒. บุคลากรขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน และค่านิยมที่มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนรวมถึงการไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบราชการในปัจจุบันจึงส่งผลให้

---

[๑๙] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.),**คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)**, หน้า ๓-๕.

การดำเนินงานในภาพรวมยังไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าสูงสุดตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

๓. ระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการของภาครัฐยังมีลักษณะที่ขาดความโปร่งใส บริสุทธิ์และยุติธรรมอย่างแท้จริงทำให้การบริหารจัดการโดยรวมไม่สามารถสนองตอบและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนได้ ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตและผิดจรรยาในการปฏิบัติราชการได้

๔. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง รวมถึงไม่รู้ระบบการปฏิบัติงานของราชการเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของภาครัฐได้

๕. เกิดปัญหาการทุจริตและการประพฤติมิชอบในภาครัฐอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ภาครัฐเกิดความสูญเสีย ทั้งในแง่ภาพลักษณ์ งบประมาณ รายได้นำส่งรัฐ และค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามทุจริตภายในหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก

จากประเด็นปัญหาที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นทำให้ประเทศไทยมีการบังคับใช้และปรับแก้กฎหมายต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐทุกภาคส่วนภายในประเทศอย่างต่อเนื่องตามลำดับ

ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่าที่ใดมีกลุ่มที่นั่นย่อมมีการบริหาร จึงถือได้ว่าการบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

บรรณานุกรม

ชัยอนันต์ สมุทวิณช. ศ.ดร.. **การปฏิรูปการศึกษาการปฏิรูปการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ถวิลวดี บุรีกุล. “ธรรมาภิบาล : หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่”. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. ๒๕๔๖.

ตินปรัชญพฤทธิ์. **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๕.

ธีรยุทธ บุญมี. **ธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์กู้หายนะประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร , ๒๕๔๑.

ไพบูลย์ ช่างเรียน. **วัฒนธรรมการบริหาร.** กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๒.

บุญทัน ดอกไธสง. **การจัดองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

ปรีชา ช้างขวัญยืน. **ธรรมรัฐ ธรรมราชา**. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ปรัชญา เวสารัชช์. "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น".**วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ**. กรุงเทพมหานคร: กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)**.

สมพงศ์ เกษมสิน. **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ. ๒๕๑๔.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ - พ.ศ. ๒๕๕๕**. [ออนไลน์]. แหล่งที่ http://www.opdc.go.th/uploads/files/strategies_new.pdf[๑๗ ก.พ. ๕๗].

พฤทธิสาณ ชุมพล. **คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย (Concept in ContemporaryPolitical Science)**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ราชประชาสมาสัย.สถาบัน. **ธรรมาภิบาลบันดาลสุข**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข,๒๕๔๙.

อรพิณท์สพโชคชัย. **"สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี"**. **รายงานทีดีอาร์ไอ**. ฉบับที่ ๒๐มกราคม , ๒๕๔๑.

อานันท์ ปันยารชุน. **ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

อนันต์ เกตุวงศ์. **การบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.๒๕๒๓.